

Landelijk specialisme

De IBGS in opbouw

Binnen het landelijke programma Samen werken aan grootschalig en specialistisch optreden Brandweer Nederland krijgen verschillende specialistische brandweertaken de komende jaren een landelijke opzet. Het Specialisme Technische Hulpverlening (STH) is vorige jaar geïmplementeerd. In 2019 krijgt ook de kerntaak Incidentbestrijding Gevaarlijke stoffen (IBGS) er een landelijke specialistische component bij.

Door Rob Jastrzebski

De IBP en AMAS-AYMA zijn collectieve industriële voorzieningen voor grootschalige tankbranden.

Jan Jacobs, projectsecretaris IBGS, schetst klip en klaar waarom de taak incidentbestrijding gevaarlijke stoffen aan herziening toe is. Het is een specialisme dat maar heel weinig daadwerkelijk wordt ingezet. Gemiddeld drie procent van alle brandweerinzetten op jaarbasis heeft een gevaarlijke stoffencomponent. En dan gaat het vaak ook nog om relatief eenvoudige zaken, zoals brandstoffen aardgaslekkages in de buitenlucht. Echt grote calamiteiten met gevaarlijke stoffen, zijn heel zeldzaam. Een gaspakinzet komt in heel Nederland jaarlijks maar enkele keren voor. “Maar alle regionale brandweerkorpsen

investeren wel in specialistisch materieel en gaspakteams en in het onderhouden van de gespecialiseerde kennis”, aldus Jacobs. “Dat is niet doelmatig en daarom heeft de Raad van Brandweercommandanten in 2014 een nieuwe visie op Incidentbestrijding Gevaarlijke Stoffen vastgesteld. Kern van die visie is, net als bij andere specialismen waarop maar weinig een beroep wordt gedaan, het organiseren van repressieve kennis en capaciteit in interregionaal en landelijk verband. Aan die nieuwe organisatie gaan we vanaf begin 2018 werken. Begin 2019 moet er een plan liggen dat we gaan implementeren.”

Geen chemiepakken op TS

Uitgangspunt van de visie IBGS is dat de taak in de basisbrandweezorg eenvoudig en efficiënt ingericht wordt. Zo verdwijnen in de meeste regio's de chemicaliënpakken van de tankautospuiten. Voor een grijpredding van een slachtoffer uit een chemisch besmette omgeving is een gas- of chemicaliënpak namelijk helemaal niet nodig. Zo'n grijpredding kan in de open lucht prima met standaard uitrukkleding en ademlucht worden uitgevoerd, met aansluitend een goede ontsmettingsprocedure. En in een besloten omgeving waar een gaspak

Boven: Welke schuimbluscapaciteit hebben de regio's gezamenlijk?

Links: Voor bronbestrijding komen er interregionale specialistenteams.

den en het afdekken van grote lekkages van giftige of brandbare vloeistoffen om uitdamping te voorkomen. Deze deelprojectgroep gaat in beeld brengen welke schuimscenario's een regio kan behappen en wat er landelijk aan schuimbluscapaciteit beschikbaar is voor chemiebranden of lekkages die de regionaal beschikbare middelen te boven gaan.

Jan Jacobs: "Veel regio's beschikken over een eigen schuimblusvoertuig. Die eenheden zouden via interregionale bijstand gebundeld kunnen worden ingezet bij grotere plas- of tankbranden. Maar grootschalige schuimbluscapaciteit is ook beschikbaar bij gespecialiseerde bedrijfsbrandweerkorpsen en collectieve industriële blusvoorzieningen. Zoals de Industriële Brandbestrijdingspool van de Gezamenlijke Brandweer in de Rotterdamse haven, de bedrijfsbrandweer van Sitech-Chemelot in Geleen en de brandweerpool AMAS-AYMA in het gebied Amsterdam-Kennemerland-Schiphol. We gaan uitzoeken of die specialistische brandweercapaciteit onder voorwaarden ook buiten de eigen werkgebieden inzetbaar is. Behalve deze repressieve component gaan we in

noodzakelijk is om de hulpverleners te beschermen tegen dodelijke doses chemicaliën is redding van onbeschermde slachtoffers helemaal niet meer aan de orde.

Voor wat betreft bronbestrijding, het afdichten van lekkende tanks, leidingen en afsluiters, is de realiteit dat die taken vaak worden uitgevoerd door gespecialiseerde bedrijfsbrandweren en specialisten van het bedrijfsleven, zoals de incidentbestrijdingsorganisatie van ProRail.

Jan Jacobs: "Er zijn natuurlijk regio's met een bovengemiddeld risicoprofiel qua gevaarlijke stoffen. Die regionale risicobeelden worden dan ook leidend bij het inrichten van het basiszorgniveau voor IBGS per regio. In het kader van de ontwikkeling van het landelijk specialisme gaan we ook in beeld brengen wat er in de hoog-risico regio's al aan kennis, kunde en capaciteit voor IBGS aanwezig is en hoe we die capaciteiten

onderdeel kunnen maken van de landelijke structuur voor specialistisch optreden IBGS."

Schuiminzet

Zes deelprojecten telt het project IBGS. Deelproject 1 betreft de schuiminzet, voor blussing van grote vloeistofbran-

Veel regio's beschik-

ken over een eigen

schuimblusvoertuig.

Die eenheden zouden

via interregionale bij-

stand gebundeld kun-

nen worden ingezet.

Grootschalige ontsmettingsvoorziening in actie.

het kader van het deelproject ook kennis ontwikkelen. Bijvoorbeeld door te onderzoeken of plasbranden en gelekte vloeistoffen ook op een andere manier dan met schuim kunnen worden afgedekt. Ook zal gekeken worden naar welke typen schuimvormend middel beschikbaar zijn en waarvoor ze ingezet kunnen worden.”

Bronbestrijding

De tweede deeltaak binnen het specia-

lisme IBGS is bronbestrijding door de brandweer. De visie beschrijft een structuur waarin niet iedere regio een gaspakteam met bijbehorende ingewikkelde logistiek, procedures en opleidingsplan hoeft te hebben. In plaats daarvan zou een landelijke specialistische organisatie met vier tot zes steunpunten kunnen volstaan om voor heel Nederland een dekkende bronbestrijdingsorganisatie te waarborgen. Deze interregionale teams gaan zich bezig houden met het afdichten van lekkages en het voorko-

men van verspreiding van chemische verontreinigingen. Het deelproject beschrijft hoe zo'n team eruit moet zien, welke scenario's het aan moet kunnen, over welke materialen en uitrusting het moet beschikken en hoe het team goed voor deze taken kan worden getraind en opgeleid. Uitgangspunt is dat een specialistisch team bronbestrijding binnen twee uur in heel Nederland inzetbaar moet kunnen zijn, een voorwaarde waaraan volgens Jan Jacobs met een spreiding van vier tot zes steunpunten kan worden voldaan.

Complexe bronbestrijding

Net als bij de schuiminzet onderkent de IBGS-visie dat ook qua bronbestrijding scenario's mogelijk zijn die de kennis en capaciteiten van gebundelde brandweerinzet te boven gaan. Daarom komt er een deelproject 'Complexe Bronbestrijding', waarin wordt gekeken naar wat het bedrijfsleven op dit gebied te bieden heeft. Jan Jacobs verwijst

Het doel van het programma 'Samen werken aan grootschalig en specialistisch optreden Brandweer Nederland' is tweeledig: het versterken van de interregionale samenwerking bij grootschalige inzetten. En het ontwikkelen van landelijke specialismen voor complexe incidenten die zelden voorkomen, maar waarvan de impact op de samenleving groot is wanneer het toch gebeurt. Brandweer Nederland en het IFV voeren samen het programma uit. Zie voor meer informatie: www.brandweer.nl

opnieuw naar gespecialiseerde bedrijfsbrandweren, maar ook naar specialistische bedrijven die via de ICE-regeling inzetbaar zijn bij chemische calamiteiten buiten bedrijfsterreinen. Bij het treinincident in Tilburg in 2015, toen een passagierstrein achterop een goederentrein botste, is al gebruik gemaakt van de kennis en kunde van het bedrijfs-

leven. De bedrijfsbrandweer van Sitech rukte uit naar Tilburg om te ondersteunen bij het stoppen van de lekkage van butadien uit een ketelwagon.

Ontsmetting

Ontsmetting van personen en goederen is bij incidentbestrijding gevaarlijke stoffen een specialisme op zichzelf. De regionale brandweerkorpsen met een gaspakteam hadden ter ondersteuning van die inzet ook eigen ontsmettingscapaciteit, in de vorm van een

De samenwerking met Defensie op het gebied van IBGS wordt versterkt.

zogenoemde decontaminatie-unit. Maar met het afbouwen van de gaspakinzet is ook die capaciteit niet meer nodig. Wel zal er regionaal capaciteit moeten blijven bestaan voor het schoonmaken van hulpverleners en het ontsmetten van kleine aantallen slachtoffers. Voor het ontsmetten van slachtoffers op grotere schaal, bij grote chemische ongevallen of een CBRN-aanslag, is er al een landelijke specialistische organisatie, de Grootschalige Ontsmettingseenheden (GOE), verspreid over zes steunpunten in het land. Deze eenheden kunnen binnen twee uur operationeel zijn en hebben een ontsmettingscapaciteit van ongeveer 60 personen per uur. Jan Jacobs: “Die organisatie staat dus al, maar in het licht van de nieuwe visie gaan we de taken opnieuw beschrijven en waar nodig stroomlijnen, zodat het ook een echt landelijk specialisme wordt, met eenduidige aansturing. Binnen dit deelproject gaan we ook de

samenwerking met Defensie verder ontwikkelen. Daar is veel kennis en ervaring met grootschalige ontsmetting van voertuigen en infrastructuur. In het kader van de civiel-militaire samenwerking voor rampenbestrijding en crisismanagement kunnen we van die kennis en capaciteit profiteren. Ook gaan we nadenken over scenario's waarbij alternatieve vormen van ontsmetting slimmer zijn, bijvoorbeeld door gebruik te maken van voorzieningen van zwembaden. Ten slotte willen we kennis bundelen over specifieke ontsmettingsmiddelen die bij bepaalde incidenten nodig zijn."

Effectgebied

Het deelproject buigt zich ook over verkenning en metingen in effectgebieden bij incidenten met gevaarlijke stoffen. De meetploegen van de brandweerregio's worden geprofessionaliseerd, waarbij ook samenwerking wordt gezocht met het RIVM en Defensie. Deze organisaties beschikken over bescher-

Voor het ontsmetten van slachtoffers op grotere schaal, bij grote chemische ongevallen of een CBRN-aanslag, is er al een landelijke specialistische organisatie, de Grootschalige Ontsmettingseenheden (GOE).

de meetvoertuigen die rijdend in besmet gebied metingen en analyses van gas- of dampwolken kunnen uitvoeren en die monsters kunnen nemen. Het RIVM beschikt daarnaast over een grootschalig mobiel CBRN-laboratorium. Stuk voor stuk voorzieningen die bij grote en

complexe incidenten een waardevolle aanvulling zijn op de basis-meetcapaciteiten van de brandweer, die bovendien maar een beperkt aantal stoffen kan meten. Daarnaast zal ook gekeken worden naar het ontwikkelen van middelen om het effectgebied in kaart te brengen, Jan Jacobs vat samen: "In het hele project IBGS draait het dus om het slim bundelen van eigen kennis en capaciteit van de brandweer door interregionale en landelijke samenwerking en het versterken van de samenwerking met gespecialiseerde partners van onder andere Defensie en het bedrijfsleven. Zo bouwen we aan een dynamisch en flexibel opschaalbare specialistische organisatie voor incidentbestrijding gevaarlijke stoffen. Die moet worden ondersteund door een landelijke backoffice die 24 uur per dag en zeven dagen in de week bereikbaar is om de eenheden bij een klus te ondersteunen met kennis en advies. Kortom: er is nog een hoop bouw- en organisatiewerk te doen in 2018, voordat het organisatieplan er begin 2019 ligt."

